

ΑΛΛΑΝ ΠΕΡΣΥ

ΦΡΙΝΤΑ ΚΑΛΟ

60 ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΖΩΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΑΡΙΑ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΑΛΛΑΝ ΠΕΡΣΥ

ΦΡΙΝΤΑ ΚΑΛΟ

60 ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΖΩΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΑΡΙΑ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Λογοτεχνικά δοκίμια
Άλλαν Πέρσου, Φρίντα Κάλο: 60 μαθήματα για μια ελεύθερη ζωή
Τίτλος πρωτοτύπου: *Frida para apasionados*
Μετάφραση: Μαρία Παλαιολόγου
Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος
Διορθώσεις: Ελένη Μαρτζούκου
Σελιδοποίηση: Παναγιώτης Βογιατζάκης
Copyright© Allan Percy, 2019
Translation rights arranged by Sandra Bruna Agencia Literaria, SL
All rights reserved
Copyright© για την ελληνική γλώσσα Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ
(Εκδόσεις Πατάκη), 2019
Πρώτη έκδοση στην ισπανική γλώσσα
από τις εκδόσεις Debolsillo, Βαρκελώνη, 2019
Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,
Αθήνα, Ιούνιος 2021
KET Γ492 ΚΕΠ 482/21
ISBN 978-960-16-9008-7

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ.
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ. ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),
570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

*Σ' αυτούς που ξέρουν να ξαναγεννιούνται καθημερινά,
μ' ένα καινούριο όνειρο.*

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΖΗΤΩ Η ΖΩΗ!

11

60 ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΖΩΗ

13

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΡΙΝΤΑ

195

ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΖΗΤΩ Η ΖΩΗ!

Η Φρίντα Κάλο υπήρξε φωτεινό παράδειγμα της ελευθερίας, της δημιουργικότητας και του άνευ ορίων έρωτα προς τον σύντροφό της και την τέχνη της, προς τη ζωή με όλες τις αντιφάσεις της. Και το βεβαίωσε σε έναν από τους τελευταίους της πίνακες, στον οποίο είχε γράψει με μαχαίρι πάνω σ' ένα ανοιγμένο καρπούζι «ΖΗΤΩ Η ΖΩΗ!», που έκανε τραγούδι το μουσικό συγκρότημα Coldplay στο διάσημο άλμπουμ του.

Μια τέτοια δήλωση ενός ανθρώπου που έζησε μέσα στον πόνο, την αρρώστια και την περιορισμένη κινητικότητα, καθώς και στο περιβάλλον της εποχής της, που δεν την κατανοούσε, έχει παραπάνω αξία επειδή μας λέει πως ο άνθρωπος διαθέτει την ικανότητα να

υπερβεί τις συνθήκες και να δημιουργήσει έναν καινούριο κόσμο για να κατοικήσει αν δε βολεύεται σ' αυτόν εδώ.

Με λίγα λόγια, να δημιουργήσει τη δική του πραγματικότητα.

Η Φρίντα Κάλο ήξερε να μεταμορφώνει την οδύνη σε τέχνη και τον πόνο σε έρωτα. Αυτή η Μεξικανή αλχημιστής είναι ίσως η γυναίκα με τη μεγαλύτερη επίδραση στον καλλιτεχνικό κόσμο του 20ού αιώνα. Και όχι μονάχα για τους πίνακες με την ιδιαίτερη σφραγίδα της.

Η μοναδική της προσωπικότητα και τα γραπτά της είναι φάρος που διώχνει τις σκιές της μετριότητας και την παθητικότητα και μας μαθαίνει να ζούμε με τρόπο αυθεντικό.

Καθένα από τα εξήντα κεφάλαια που συνθέτουν αυτό το βιβλίο είναι μια πρόσκληση να ενεργοποιήσουμε όλη μας την αγάπη για τη ζωή, να βρούμε στα μύχιά μας αυτό που μπορούμε να της προσφέρουμε και αυτό που θέλουμε να προσφέρουμε στον εαυτό μας, πέρα από τις προσδοκίες των άλλων.

Εύχομαι αυτό το βιβλίο να είναι για σένα μια πηγή έμπνευσης, για να μετατρέψεις την ύπαρξή σου σε έναν καμβά πάνω στον οποίο θα ζωγραφίσεις το έργο που εσύ επιθυμείς. Αναμφίβολα, ένα αριστούργημα.

ΑΛΛΑΝ ΠΕΡΣΥ

*60 μαθήματα
για μια ελεύθερη ζωή*

«Μπορούν να εφευρεθούν ρήματα;
Θέλω να σου πω ένα: Εγώ σε ουρανώ.
Έτσι τα φτερά μου απλώνονται τεράστια
για να σε αγαπώ χωρίς μέτρο»

Η Φρίντα Κάλο υπήρξε μια γυναίκα έξω από τις συμβάσεις. Είναι η καλλιτέχνης που έπαιξε με τα χρώματα, τη μορφή και το στιλ, και τα ξεζούμισε για να καταφέρει να εκφράσει τον κόσμο όπως τον έβλεπε εκείνη ή όπως ήθελε να τον δει. Χλεύασε τα είδη και τους κανόνες που έθετε η ακαδημαϊκή τέχνη της εποχής της.

Τα όρια δεν ήταν φτιαγμένα για κείνη, ούτε καν αυτά που της επέβαλλε το ίδιο της το βασανισμένο κορμί. Δεν αφηνόταν να πιαστεί στην παγίδα.

Γιατί λοιπόν να δεχτεί τα όρια της γλώσσας;

Ο μεγάλος Χιλιανός ποιητής Πάμπλο Νερούδα, γράφει:

*Μ' αρέσεις άμα σωπαίνεις, επειδή στέκεις εκεί σαν
απουσία.*

Μακρινή κι απαρηγόρητη, σα να σε σκέπασε χόμα.

*Μια λέξη μόνο αν πεις, ένα χαμόγελο – μου αρκεί
για να πανηγυρίσω που είσαι εδώ κοντά μου ακόμα.**

Όταν αγαπάμε κάποιον, όταν κάποιος μας αγαπά,
μια του μονάχα λέξη αλλάζει τη μοίρα μας.

Ο έρωτας έτρεχε στις φλέβες της Φρίντα. Είχε
συνείδηση της δύναμης που έχουν οι λέξεις για να τον
εκφράσουν, αλλά αυτές που γνώριζε δεν της ήταν αρ-
κετές. Γιατί να μην εφεύρει άλλες λοιπόν;

Οι ερωτευμένοι όμως δεν αλλάζουν μονάχα το λε-
ξιλόγιό τους. Μια έρευνα του Πανεπιστημίου του Στέρ-
λινγκ έδειξε πως, όταν μας αρέσει κάποιος, κάνουμε
σχεδόν ανεπαίσθητες αλλαγές στη φωνή μας. Αυτές
οι μικρές αλλαγές μάς κάνουν πιο ελκυστικούς γι' αυ-
τόν που μας ακούει. Οι επιστήμονες ανέλυσαν τα φω-
νητικά χαρακτηριστικά 110 ατόμων καθώς φλερτά-
ριζαν κάποιον. Η φωνή των αντρών γινόταν πιο τρα-
γουδιστή.

Για τη Φρίντα Κάλο, η ρουτίνα, οι συμβάσεις και ο
κανόνας συγκρούονται με το πάθος. «Σε ουρανώ» αντί
«σε αγαπώ», «σε φροντίζω», «σε προστατεύω».

* Πάμπλο Νερούδα, *Είκοσι ερωτικά ποιήματα και ένα τραγούδι χωρίς
καμμιάν ελπίδα*, μτφρ. Γιώργος Κεντρωτής, Τυπωθήτω, Αθήνα 2005.

Γιατί να μη δοκιμάσουμε να εφεύρουμε τα δικά μας ρήματα, επίθετα και ουσιαστικά; Αφιερώνοντας λίγη ώρα στους ανθρώπους και στα πράγματα που αγαπάμε, μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα καινούριο λεξιλόγιο, δικό μας, προσωπικό.

Κάποιες ιδέες για να παίζουμε τρυφερά με τη γλώσσα:

- Ένωσε δυο λέξεις που σου αρέσουν, παρότι φαινομενικά δεν έχουν σχέση η μια με την άλλη.
- Μετάτρεψε ένα αντικείμενο σε ρήμα.
- Διάβασε το «Jabberwocky», το ακαταλαβίστικο, γεμάτο φανταστικές λέξεις ποίημα του Λιούις Κάρρολ. Εκπληκτικό παράδειγμα!

*«Τα βατράχια εξακολουθούν να τραγουδούν για μας
–και το ποτάμι μάς περιμένει –ο αγνός λαός περιμένει
τη Μεγάλη Αρκτο –κι εγώ –σε λατρεύω»*

Στους ινδιάνικους πολιτισμούς η φύση παίζει ουσιώδη ρόλο στη θέαση του κόσμου και της ζωής. Τα ζώα, στοιχεία όπως ο ήλιος ή ο κεραυνός και φαινόμενα όπως η θύελλα συνοδεύουν τους ανθρώπους στην καθημερινότητά τους.

Σύμφωνα με τη μεξικάνικη κυβέρνηση, το 2012 ο ινδιάνικος πληθυσμός της χώρας ήταν πάνω από δεκαπέντε εκατομμύρια άνθρωποι, που ανήκαν σε πενήντα έξι διαφορετικά έθνη και μιλούσαν σχεδόν εκατό διαφορετικές γλώσσες. Τι πλούτος! Ωστόσο μόλις που αντιπροσωπεύουν το 10% του συνολικού πληθυσμού.

Όταν η Φρίντα Κάλο ζούσε, μόλις έναν αιώνα πριν, ήταν οι μισοί! Τόσο εκείνη όσο και ο Ντιέγκο Ριβέρα

έγιναν μέσα από την τέχνη τους μεγάλοι υπερασπιστές της αυτόχθονης κουλτούρας των οροσειρών και της νοτιοαμερικάνικης ζούγκλας.

Δε διεκδικούσαν όμως αυτήν την κληρονομιά μονάχα με τους πίνακές τους: Η ζωγράφος ντυνόταν το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της με τα ρούχα που φορούσαν οι Ινδιάνες, εκφράζοντας το αυθεντικό και βασανισμένο Μεξικό. Οι ντουλάπες της είναι σήμερα πραγματικά μουσεία από μόνες τους, γεμάτες θησαυρούς – ουιπίλες (κεντημένες μπλούζες από τον μεξικάνικο νότο), πολύχρωμα υφαντά κασκόλ, φούστες και φορέματα όλων των χρωμάτων.

Ο στίχοι που είναι στην επικεφαλίδα αυτού του κεφαλαίου θα μπορούσαν να είναι ακόμη μια διεκδίκηση. Στην κουλτούρα των Μάγια, μία από τις μεγαλύτερες της χώρας, τα ζώα σχετίζονται με το θρησκευτικό τελετουργικό, με την καλλιτεχνική έκφραση και την οικονομική ζωή. Είχαν ιερό χαρακτήρα και, μαζί με την αστρονομία, είχαν παρουσία σε όλες τις τελετές. Σύμφωνα με τον Ισπανό φραγκισκανό ιεραπόστολο και μετέπειτα επίσκοπο του Γιουκατάν από το 1572 ως το 1579 Ντιέγο δε Λάντα, «δεν υπήρχε ζώο ή έντομο που να μην του έφτιαχναν άγαλμα· και όλα τα έφτιαχναν καθ' ομοίωση των θεών και των θεοτήτων τους».

Ο ολοκληρωμένος έρωτας, ως ιερή πράξη, έχει την έγκριση ολόκληρου του σύμπαντος – το ποτάμι της

ζωής απ' όπου κυλά, τα αστέρια που τον προστατεύουν και τα ζώα που τον συνοδεύουν.

Μια άσκηση για να αποκτήσουμε και πάλι επαφή με τη φύση είναι να συνειδητοποιήσουμε την παρουσία της γύρω μας και να την ευχαριστήσουμε επειδή είναι πηγή έμπνευσης. Παρότι ζούμε σε μεγάλες πόλεις, μπορούμε να βρούμε χρόνο για να νιώσουμε αυτή την επικοινωνία – να περπατήσουμε σ' ένα πάρκο, να καλλιεργήσουμε κάποια φυτά στο μπαλκόνι μας ή να βάλουμε στη ζωή μας ένα ζωάκι.

*«Ζωγραφίζω τον εαυτό μου γιατί
είμαι ο άνθρωπος που γνωρίζω καλύτερα»*

Η αυτοπροσωπογραφία είναι μια από τις πιο βαθιές ασκήσεις ανάλυσης του εαυτού και ειλικρίνειας που μπορεί να κάνει ένας καλλιτέχνης. Στη διάρκεια της ιστορίας της ανθρωπότητας, πολλοί καλλιτέχνες μπήκαν σ' αυτό το μονοπάτι: Ο Μπεκ, ένας γλύπτης της αρχαίας Αιγύπτου, ήταν ο πρώτος που κέρδισε την αιωνιότητα με την αυτοπροσωπογραφία του σε πέτρα. Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα οι καλλιτέχνες αποτύπωναν το πρόσωπό τους ανάμεσα σε πλήθος άλλων μορφών στους πίνακές τους ή στον ρόλο κάποιας βιβλικής φιγούρας. Το κίνητρό τους ήταν η αιωνιότητα, ίσως το εγώ ή, γιατί όχι, όπως λέει η Φρίντα, επειδή στο κάτω κάτω αυτό ήταν το

πρόσωπο που βρισκόταν πιο κοντά τους και γνώριζαν καλύτερα.

Κατά την Αναγέννηση αυτό το είδος γνώρισε τη μεγαλύτερη δόξα του. Πολλοί καλλιτέχνες, κατά κύριο λόγο άντρες, τόλμησαν να το δουλέψουν. Πράγματι, οι περισσότεροι ιστορικοί συμφωνούν πως μια από τις πρώτες γυναίκες ζωγράφους που το έκανε ήταν η Καταρίνα βαν Χέμεσσεν (1548). Το 1654 η ιδιοφυΐα της Αυλής της Μαδρίτης, ο Ντιέγκο Βελάθκεθ, «χώθηκε» στις «Δεσποινίδες των τιμών» («Las Meninas»), ως ο ζωγράφος που ζωγραφίζει τη βασιλική οικογένεια. Απολαυστικό παιχνίδι με καθρέφτες πέρα από κλασική αυτοπροσωπογραφία! Λένε πως ο Λεονάρντο ντα Βίντσι έκανε την αυτοπροσωπογραφία του στα εξήντα, ενώ ο Ντύρερ στα δεκατρία.

Το έργο της Φρίντα Κάλο είναι ουσιαστικά επικεντρωμένο στην αυτοπροσωπογραφία. Λένε πως η πρώτη που ζωγράφισε ήταν για να ξανακερδίσει τον έρωτα ενός άντρα.

Το 1939, χρονιά του διαζυγίου της, σύμφωνα με την ιστορικό τέχνης και καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης Χέυντεν Χερρέρα, «η Φρίντα χαρίζει στον εαυτό της μια σειρά από συντρόφους – σκελετούς, Ιούδες, τα ανίψια της, μια δίδυμη αδερφή και τα ζωάκια της. Οι πιο περίεργοι ανάμεσά τους είναι οι μαϊμούδες που την αγκαλιάζουν σαν στενοί

φίλοι». Απ' αυτή την ίδια χρονιά είναι κι ένας από τους πιο συγκλονιστικούς της πίνακες, «Οι δύο Φρίντες» («Las dos Fridas»), μια διπλή αυτοπροσωπογραφία με δυο καρδιές εκτεθειμένες πάνω από τα ρούχα που συνδέονται μεταξύ τους. Η μια αντιπροσωπεύει την Ευρωπαϊά Φρίντα, με την καρδιά ανοιχτή, και η άλλη τη Μεξικανή Φρίντα, με την καρδιά κλειστή κι ένα πορτρέτο του Ντιέγκο στο χέρι.

Η αυτοπροσωπογραφία είναι ένας τρόπος να δείξουμε τον εαυτό μας στον κόσμο, αλλά επίσης και να τον κατανοήσουμε. Τόλμησε να ανακαλύψεις τον εαυτό σου μέσα απ' αυτή την εμπειρία:

- Βγάλε μια φωτογραφία τον εαυτό σου που θα σου χρησιμεύσει ως μοντέλο.
- Διάλεξε το μολύβι, το καρβουνάκι ή το στιλό που θα χρησιμοποιήσεις στο χαρτί.
- Πρώτα ζωγράφισε το περίγραμμα του προσώπου σου και τα βασικά στοιχεία, όπως τα μάτια και τη μύτη.
- Δημιούργησε σκιές και εφέ σβήνοντας τα χαρακτηριστικά.
- Χρησιμοποίησε αν το επιθυμείς χρώμα για τα μαλλιά, τα μάτια...

Όταν τελειώσεις, τότε έρχεται το πιο ενδιαφέρον.
Κάνε στον εαυτό σου την ερώτηση: Τι λέει αυτό το
πορτρέτο για μένα, για τον πιο βαθύ μου εαυτό;